

אוניברסיטת תל-אביב
בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל

ד"ר ג'וליה גוזמן
מריאנה שמיס

תשפ"ד
2023/24
סמסטר א' וב'
יום ב' 10:00-8:30

חדר: 226

שעות קבלה: יום ב' 13:00-12:00 (בתיאום מראש)

דוא"ל: gozmang@taux.tau.ac.il
דוא"ל: maryana.shamis@gmail.com

טל: 0544826104
טל: 0507766912

ד"ר ג'וליה גוזמן
מריאנה שמיס

סמינר התרכזות - עבודה סוציאלית בתחום הבריאות

Social Work in Health Field

מס קורס: 01-3280-1110

מטרת הסמינר: סמינר ההתרכזות יעסוק בהבנת ההיבטים השונים של חולי פיזי והשלכותיהם על תפקידי העבודה הסוציאלית במערכת הבריאות.

נושאי הלימוד:

- היכרות עם גישות תיאורטיות מרכזיות ומחקרים המסבירים את תהליכי התמודדות והסתגלות של האדם והמשפחה למצבי חולי פיזי לאורך מעגל החיים תוך דגש על היבטים חברתיים, תרבותיים ומגדריים.
- היכרות עם דרכי העבודה הייחודיות לתחום: גישות להערכה ביו- פסיכו- סוציאלית, התערבויות קצרות מועד, תכנון שחרור מאשפוז, התערבויות ארוכות טווח בקרב חולים במחלות ממושכות והתערבויות במצבי סוף החיים.
- הקניית מיומנויות להתערבות בשעת דחק ומשבר.
- היכרות ובחינה ביקורתית של תפקידי העבודה הסוציאלית במערכות בריאות באשפוז ובקהילה בדגש על מקומו הייחודי של העובד הסוציאלי בצוות רב מקצועי.
- הקניית ידע אודות פרקטיקה פרטנית, קבוצתית, קהילתית והיבטים של מדיניות בתחום הבריאות.
- למידה ועיבוד של החוויה הייחודית של המטפל/ת בתחום הבריאות והשלכותיה.

זרכי הלמידה: הסמינר יתנהל על ידי קריאה ולימוד של ספרות תיאורטית, קלינית ומחקרית, דיונים בכיתה, הצגות מקרים וסוגיות, הרצאות אורח, סרטים וסיורי שטח.

מטלות הסמינר:

- ✓ תרגיל 1 - ראיון עם אדם חולה, הגשה אישית דרך מודל, תאריך הגשה: **13.11.2023** (20%).
- ✓ תרגיל 2 - הצגת נושא בכיתה מרשימת הנושאים בשלשות. תאריך ההצגה בכיתה – במהלך השנה על פי שיבוץ. יש להגיש את המצגת שבועיים לפני מועד ההצגה במייל (20%).
- ✓ תרגיל 3 - חוויית המפגש שלי כמטפלת עם סיפורו של המטופל ומשפחתו. הגשה אישית דרך מודל, תאריך הגשה: **18.3.2024** (20%).
- ✓ עבודה סמינריונית- **אוקטובר 2024** (40%).

המטלות יוגשו דרך המודל עד השעה 23.59 במועד שנקבע. כל חריגה מן המועד שנקבע תיתכן רק באשור הועדה לענייני תלמידים.

בהתאם להנחיות בית הספר: הגשת עבודה באיחור וללא אישור הוועדה תגרור הורדת 10 נקודות מציון העבודה, על כל שבוע איחור נוסף יורדו 5 נקודות מציון העבודה. שימו לב כי אין אפשרות לתקן עבודה בקורס.

נוכחות בשיעורים:

- ✓ הנוכחות בשיעורים הינה חובה.
- ✓ אין להעדר מעבר לפעמיים בכל סמסטר. **במקרה של היעדרות מעבר לפעמיים, הקורס לא יוכר.**
- ✓ בשל אופי הקורס השיעורים לא יונגשו או יוקלטו. היעדרות גם במקרה של בידוד, נחשבת כחיסור. סטודנט שייעדר יותר מפעמיים יצטרך לפנות לוועדת סטודנטים כדי לקבל אישור להמשיך בלימודים.

הכשרה מקצועית בשדה:

- הסטודנטים יעבדו בשדה יומיים בשבוע (ראשון ושלישי) לאורך השנה כולה כולל חופשות, בהתאם לשעות העבודה הנהוגות בשירות. ניתן לשנות את ימי ההכשרה בתיאום עם המדריכה.
- ✓ הציון הסופי בהכשרה המעשית הוא עובר/נכשל וייקבע במשותף על ידי המדריכה ומורת הקורס על סמך ההערכות התקופתיות ומעקב שוטף של מורת ההתרכזות. ציון עובר בהכשרה הוא תנאי להצלחה בסמינר.
- ✓ הפעילות המקצועית של הסטודנט תלווה בהדרכה שבועית של שעה וחצי ודיווח שוטף באמצעות דוחות, אשר יוגשו למדריכה.

□ היקף העבודה של כל סטודנט : לפחות 6 מערכות פונים במהלך שנת הלימודים - תכנון, הפעלה והערכה של התערבות ברמה שמעבר לפרט, וכן השתתפות בסדורים, אוריינטציות, ישיבות צוות ופעילות של מרכזי למידה, בהתאם לדרישות המדריך/ה.

רשימת קריאה על פי נושאי הקורס

עבודה סוציאלית בתחום הבריאות – מבוא

חברה ורווחה - חוברת מיוחדת : עבודה סוציאלית במערכת הבריאות
 חוק זכויות החולה תשנ"ו, 1996
 קוד האתיקה של העובדים הסוציאליים
 פיגין, מ., דרורי, מ. ונבון, ש. (2020). עוצמת הדרך : התמודדות משפחתית עם מחלה ומוגבלות מודלים טיפוליים. ספר – הוצאה לאור.

דחק, משבר, טראומה והתמודדות

לאופר, א. (2009). צמיחה פוסט טראומטית" אשליה חיובית או דרך חדשה לבחינת ההתמודדות עם טראומה. *חברה ורווחה*, כ"ט 1, 63-84.
 פרינס-אנגלסמן, ש. וגולי צוויקל. (2021). חוויות היריון ולידה והקשר לתסמיני דיכאון לאחר לידה בקרב נשים מזרמים שונים בחברה החרדית בישראל. *חברה ורווחה*, מ"א, 2, 277 - 294.

Ben-Zur, H., Cohen, M., & Gouzman, J. (2015). Posttraumatic growth moderates the effects of posttraumatic stress symptoms on adjustment and positive affective reactions in digestive system cancer patients. *Psychology, Health & Medicine*, 20(6), 685-696.

Obbarius, N., Fischer, F., Liegl, G., Obbarius, A., & Rose, M. (2021). A Modified Version of the Transactional Stress Concept According to Lazarus and Folkman Was Confirmed in a Psychosomatic Inpatient Sample. *Frontiers in psychology*, 12, 405.

Westman, M., Hobfoll, S. E., Chen, S., Davidson, O. B., & Laski, S. (2004). Organizational stress through the lens of conservation of resources (COR) theory. In *Exploring interpersonal dynamics*. Emerald Group Publishing Limited.

מודלים של דחק והתמודדות עם חולי

אנטונובסקי, א. (1998). The salutogenic model as a theory to guide health promotion/המודל הסלוטוגני כתיאוריה מכוונת בקידום הבריאות. *מגמות*, 170-181.

Hamama, L., & Levin-Dagan, N. (2022). People who contracted COVID-19: the mediating role of shame and guilt in the link between threatening illness perception and mental health measures. *Anxiety, Stress, & Coping*, 35(1), 72-85.

Hamama-Raz, Y., Nativ, S., & Hamama, L. (2021). Post-traumatic growth in inflammatory bowel disease patients: the role of illness cognitions and physical quality of life. *Journal of Crohn's and Colitis*, 15(6), 1060-1067.

Samson, A., & Siam, H. (2008). Adapting to major chronic illness: A proposal for a comprehensive task-model approach. *Patient Education and Counseling*, 70(3), 426-429.

Rolland, J. S. (1984). Toward a psychosocial typology of chronic and life-threatening illness. *Family systems medicine*, 2(3), 245.

הקשר בין דחק לחולי: השלכות פסיכו סוציאליות

גוזמן, ג'., כהן, מ., בן צור, ח. (2015). תפקידם המתווך של רגשות חיוביים וצמיחה פוסט טראומטית. *חברה ורווחה*, לה, 2, 260-231.

Folkman, S., & Greer, S. (2000). Promoting psychological well-being in the face of serious illness: when theory, research and practice inform each other. *Psycho-Oncology: Journal of the Psychological, Social and Behavioral Dimensions of Cancer*, 9(1), 11-19.

Stanton, A., L., Revenson, T., A., & Tennen, H. (2007). Health psychology: psychological adjustment to chronic disease. *Annu Rev Psychol*, 58, 565-92. doi: 10.1146/annurev.psych.58.110405.085615. PMID: 16930096.

Gouzman, J., Cohen, M., Ben-Zur, H., Shacham-Shmueli, E., Aderka, D., Siegelmann-Danieli, N., & Beny, A. (2015). Resilience and psychosocial adjustment in digestive system cancer. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 22(1), 1-13.

משפחתו של החולה

Patterson, J. M., & McCubbin, H. I. (1983). Chronic illness: Family stress and coping. *Stress and the family/edited by Hamilton I. McCubbin & Charles R. Fisley*.

Park, M., Lee, M., Jeong, H., Jeong, M., & Go, Y. (2018). Patient-and family-centered care interventions for improving the quality of health care: A review of systematic reviews. *International Journal of Nursing Studies*, 87, 69-83.

התמודדות של האחים עם חולי ונכות

Aronson, S. (2009). Am I my brother's keeper? Challenges for the siblings of autistic children. *Journal of Infant, Child, and Adolescent Psychotherapy*, 8(1), 49-56.

Latta, A., Rampton, T., Rosemann, J., Peterson, M., Mandleco, B., Dyches, T., & Roper, S. (2014). Snapshots reflecting the lives of siblings of children with autism spectrum disorders. *Child: Care, Health and Development*, 40(4), 515-524.

Hamama, L., Ronen, T., & Rahav, G. (2008). Self-control, self-efficacy, role overload, and stress responses among siblings of children with cancer. *Health & Social Work*, 33(2), 121-132.

תקווה כמשאב התמודדות עם חולי

Leite, A. C. A. B., Garcia-Vivar, C., Neris, R. R., Alvarenga, W. D. A., & Nascimento, L. C. (2019). The experience of hope in families of children and adolescents living with chronic illness: A thematic synthesis of qualitative studies. *Journal of Advanced Nursing*, 75(12), 3246-3262.

Paul, S., Corneau, S., Boozary, T., & Stergiopoulos, V. (2018). Coping and resilience among ethnoracial individuals experiencing homelessness and mental illness. *International Journal of Social Psychiatry*, 64(2), 189-197.

Shen, A., Qiang, W., Wang, Y., & Chen, Y. (2020). Quality of life among breast cancer survivors with triple negative breast cancer--role of hope, self-efficacy and social support. *European Journal of Oncology Nursing*, 46, 101771.

Yucens, B., Kotan, V. O., Ozkayar, N., Kotan, Z., Yuksel, R., Bayram, S., ... & Goka, E. (2019). The association between hope, anxiety, depression, coping strategies and perceived social support in patients with chronic kidney disease. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 32(1), 43.

היבטים טיפוליים של חולה ומשפחתו

Kaslow, N. J., Dunn, S. E., Henry, T., Partin, C., Newsome, J., O'Donnell, C., ... & Schwartz, A. C. (2020). Collaborative patient-and family-centered care for hospitalized individuals: Best practices for hospitalist care teams. *Families, Systems, & Health*, 38(2), 200.

Amir, M., & Kalemkerian, G. P. (2003). Run for your life: the reaction of some professionals to a person with cancer. *Journal of Clinical Oncology*, 21(19), 3696-3699.

באום, נ. (2005). הפלה האבל הבלתי מוכר של הגבר. *חברה ורווחה*, כה, 1, 115-97.

פינקלשטיין, ע. (2014). "We live in a world without": Women suffering from chronic pain and prolonged fatigue narrate their experience with illnesses lacking full medical and public recognition "אנחנו חיים בעולם האינרטי".

Connor, J., Madhavan, S., Mokashi, M., Amanuel, H., Johnson, N. R., Pace, L. E., & Bartz, D. (2020). Health risks and outcomes that disproportionately affect women during the Covid-19 pandemic: A review. *Social Science & Medicine*, 266, 113364.

Drory, Y., Kravetz, S., Hirschberger, G., & Israel Study Group on First Acute Myocardial Infarction. (2003). Long-term mental health of women after a first acute myocardial infarction. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 84(10), 1492-1498.

Karavadra, B., S., et al. (2020). Women's perceptions of COVID-19 and their healthcare experiences: a qualitative thematic analysis of a national survey of pregnant women in the United Kingdom. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 20(1), 1-8.

Keigher, S., & Taylor-Brown, S. (2001). Women's health needs special treatment. *Health & Social Work*, 26(2), 67.

Lai, J., Ma, S., Wang, Y., Cai, Z., Hu, J., Wei, N., ... & Hu, S. (2020). Factors associated with mental health outcomes among health care workers exposed to coronavirus disease 2019. *JAMA network open*, 3(3), e203976-e203976.

Munch, S. (2002). Women's experiences with a pregnancy complication: causal explanations of hyperemesis gravidarum. *Social Work in Health Care*, 36(1), 59-75.

תפקיד העובד הסוציאלי במערכת הבריאות

אוסלנדר, ג. (2005). עבודה סוציאלית במערכת הבריאות. *חברה ורווחה*, כ"ה, א, 11-36.

כהן, מ., הלוי-לוי, ש., גאגין, ר., & פרידמן, ג. (2005). Identifying elderly at risk of abuse by their caregivers: Development of a diagnostic tool בידי בני משפחה מטפלים: פיתוח כלי אבחנתי. *גרונטולוגיה*, 79-63.

מוניקנדס, ד ומנור, ד. (2005). של מי התפקיד הזה? *חברה ורווחה*, כה, 1, 37-54.

Auslander, G. K., Soskolne, V., Stanger, V., Ben-Shahar, I., & Kaplan, G. (2008). Discharge planning in acute care hospitals in Israel: services planned and levels of implementation and adequacy. *Health & Social Work*, 33(3), 178-188.

- Giles, R., Gould, S., Hart, C., & Swancott, J. (2007). Clinical priorities: Strengthening social work practice in health. *Australian Social Work, 60*(2), 147-165.
- Judd, R. G., & Sheffield, S. (2010). Hospital social work: Contemporary roles and professional activities. *Social Work in Health Care, 49*(9), 856-871.
- Miller, J. J., F, et al. (2007). Role of a medical social worker in improving quality of life for patients with advanced cancer with a structured multidisciplinary intervention. *Journal of Psychosocial oncology, 25*(4), 105-119.
- Trabold, N. (2007). Screening for intimate partner violence within a health care setting: A systematic review of the literature. *Social Work in Health Care, 45*(1), 1-18.
- Vourlekis, B., & Ell, K. (2007). Best practice case management for improved medical adherence. *Social Work in Health Care, 44*(3), 161-177.
- Zimmerman, J., & Dabelko, H. I. (2007). Collaborative models of patient care: new opportunities for hospital social workers. *Social Work in Health Care, 44*(4), 33-47.

חווית המטפל – פיתוח העצמי המקצועי

- דקל, ר., גיזבורג, ק., והנטמן, ש. (2004). בקו החזית: עובדים סוציאליים בבתי חולים כלליים בתקופה של טרור מתמשך. *חברה ורווחה, כ"ד, 2, 180-163*.
- סויה, ר. ועמיתיה (2021). האם פיתוח מקצועי ממתן את הקשר בין חשיפה של עובדות סוציאליות למצבי לחץ יום-יומיים לבין שחיקה? *חברה ורווחה, חברה ורווחה, מ"א, 3, 315 - 338*.

- Amir, M., & Kalemkerian, G. P. (2003). Run for your life: the reaction of some professionals to a person with cancer. *Journal of clinical oncology, 21*(19), 3696-3699.
- Figley, C. R. (2002). Compassion fatigue: Psychotherapists' chronic lack of self-care. *Journal of clinical psychology, 58*(11), 1433-1441.
- Nelson, K. R., & Merighi, J. R. (2002). Emotional dissonance in medical social work practice. *Social Work in Health Care, 36*(3), 63-79.

פרקטיקת מדיניות של עו"ס במערכת הבריאות

זומרפלד, ד. וייס, עי. (2018). מעורבות עו"סים בבתי חולים בפרקטיקת מדיניות. *חברה ורווחה, ל"ח*, 756-729.

התמודדות עם COVID-19

סמסון, ש. (2021). אז מה זה להיות עו"ס מלונות הקורונה? *חברה ורווחה, מ"א, 2*, 174 - 175.

שנאן-אלטמן, ש., אברבנאל כנעני, ל. סוסקולני, ו. (2021). "איך שעולם מסתובב לו": תגובות נפשיות

למגפת הקורונה והשלכות לעבודה סוציאלית. *חברה ורווחה, מ"א, 2*, 176 - 190.

Cohen, M., & Yagil, D. (2022): Posttraumatic stress and COVID-19- related stressors: a prospective observational study. *Anxiety, Stress, & Coping*. DOI: 10.1080/10615806.2022.2067983.

Goveas, J. S., & Shear, M. K. (2020). Grief and the COVID-19 pandemic in older adults. *The American Journal of Geriatric Psychiatry, 28*(10), 1119-1125.

Gouzman, J., Soskolne, V., & Dekel, R. (2022). Framing the meaning of COVID-19 and the psychological responses to it: Insights gleaned from selected theoretical approaches. *Journal of Health Psychology, 135*91053221079178.

Lahav, Y. (2020). Psychological distress related to COVID-19—the contribution of continuous traumatic stress. *Journal of Affective Disorders, 277*, 129-137.

Makaroun, L. K., Bachrach, R. L., & Rosland, A. M. (2020). Elder abuse in the time of COVID-19—Increased risks for older adults and their caregivers. *The American Journal of Geriatric Psychiatry, 28*(8), 876-880.